

ρομένα, κ' ἡ τρίτη τὰ εἶχε ἀνάμεσα στὰ γόνατά της βαλμένα. Σάν πῆγε καὶ τὰ εἶπε αὐτὰ τῶν μάγων, τοῦ ἀποκριθῆκαν ἐκεῖνοι πῶς αὐτὴ τῇ μικρῇ πρέπει νὰ τῇ στείλῃ στὸ βουνό νὰ τῇ σκοτώσουν. Τῇ δίνει λοιπὸν τοῦ δούλου του καὶ τὸν στέλνει νὰ τῇ σκοτώσῃ. Αὐτὸς ὅμως τῇ λυπήθηκε καὶ τὴν ἀφῆσε ἀπάνω στὸ βουνό. Εἶδε τότες αὐτὴ μακριὰ μιὰ φέξη. Ἐπῆγε καταπάνω στὴ φέξη, βλέπει ἕναν πύργο. Μπαίνει μέσα, τί νὰ δῇ! Ὅλα χρυσὰ καὶ ἀσημένια. Ὅλο καντιφές καὶ ἀτλάζι, καὶ μέσα στὴν κώχη τοῦ καναπεδίου καθισμένη μιὰ ἀραπίνα μὲ μιὰ πῦλη ἀχέλινα. Τῆς ἔρθε τότες τῆς μικρῆς νὰ φτύσῃ. Ἐγύρισε ἀπὸ δῶ, γύρισε ἀπ' ἐκεῖ, δὲν ἀποκώτῃσε νὰ φτύσῃ πούθετα. Τὸ πῶς ἄκοιμο μέρος τῆς φάνηκε τῆς ἀραπίνας τὸ στόμα. Πηγαίνει λοιπὸν καὶ φτὰ ἀπὰς στὰ χεῖλιά της. Ἡ ἀραπίνα θύμωσε, σηκώθηκε νὰ τῇ δείρῃ, ἔπειτα λέγει. Ἀς τῇ ρωτήσω, νὰ δοῦμε. Τῇ ρωτᾷ λοιπὸν, γιατί μοῦ τόκανε αὐτὸ, μαθὲ; Γιατί, λέγει, εἶδα γύρω μου ὅλο χρυσὰ καὶ ἀργυρὰ, μόνο τὰ μούτρα σου εἴταν μαῦρα καὶ γι' αὐτὸ ἐφύσα ἐκεῖ. Ἐλα νὰ δῇς τὴ μοῖρα μου, τῆς λέγει ἡ Ἀραπίνα. Τὴν παίει τότε καὶ τῆς δείχνει ὅλα της τὰ φλουριὰ καὶ τὰ μαργαριτάρια, ὅλο της τὸ βιὸ καὶ τὰ κλά.

Ἦτοτε κάνει φαγιά, καὶ στέρνει αὐτὴ τὴν κοπελλούδα μὲ τίς δούλες της καὶ μὲ τὰ φαγιά ἀπάνω σ' ἕνα βουνό ἀψηλὸ, ἐκεῖ ποὺ κάθονταν οἱ Μοῖρες. Βλέπει μιὰ κοπέλα καὶ δούλες καὶ καλὰ μιζε καὶ ἔφαινε ὅλο μετὰξί καὶ χρυσάφι. Ρωτᾷ ποῖα εἶν' αὐτὴ; Τῆς λέγουν τῆς Ἀραπίνας ἡ Μοῖρα εἶναι. Κάθονταν καὶ μιὰ γριά μιὰ κουβάρα, κ' εἶχε τὰ χέρια της δεμένα. Ρωτᾷ καὶ γιὰ κείνη, ποῖα εἶναι. Τῆς λέγουν, αὐτὴ εἶναι ἡ δική σου Μοῖρα. Πηγαίνει αὐτὴ τὴν πιάνει ἀπ' τὰ χέρια, τὴν κουνεῖ, τῆς λέγει. Σήκου ἀπάνω νὰ δουλέψῃς κ' ἐσύ. Αὐτὴ φώναξε. Ἀφῆσέ με μὴ μὲ παραζαλίζῃς. Φύγε ἀπὸ κοντά μου. Ἐκείνη, δόστο καὶ τὴν κουνούσε, καὶ ρώναζε. Σήκου νὰ δουλέψῃς. Ἀρπᾷ κ' ἡ γριά ἕνα κουβάρι μετὰξί ποῦ ἔτυχε κοντά της, ἀπ' τὰ κουβάρια τῆς Μοῖρας τῆς Ἀραπίνας καὶ τὸ πετᾷ γιὰ νὰ τῇ χτυπήσῃ, νὰ φύγῃ ἀπὸ κοντά της. Τὸ παίρνει αὐτὴ, καὶ φεύγει στὸν πύργο, καὶ τῷ παιζε σάν τόπι.

Ἦτοτε τότες νὰ πλέκουν καὶ τοῦ βασιλοπαιδίου μετὰξωτὲς κάλτσες, καὶ δὲν ἔφταζε τὸ μετὰξί. Πηγαίνουν, γυρεύουν τῆς Ἀραπίνας νὰ τὴν ἀποσώσουν, δὲν εἶχε. Ἐγὼ, λέγει, δὲν ἔχω. Μόνο τὸ παλαβοκόριτσο αὐτὸ βλέπω κ' ἔχει ἕνα τόπι μετὰξί-

νο καὶ τὸ παίζει. Τὴ φωνάζουν, τὸ γυρεύουν, βγάζει αὐτὴ καὶ τὸ δίνει. Τὸ βάζουν κοντὰ στὴν κάλτσα, παίρουν. Ἀς τὸ ζυγιάσουμε, λέγει, νὰ δοῦμε τί κάνει. Τὸ βάζουν μὲς στὴ ζυγαριὰ, βάζουν καὶ ἀπ' τὴν ἄλλη φλουριὰ, τραβοῦν τὴ ζυγαριὰ, βαρὺ τὸ μετᾷ. Βάζουν ἄλλα τόσα, πάλι τὰ ἴδια. Τότε λέγει τὸ βασιλοπαιδί. Ἀς ἔμπῃ κ' ἡ ἴδια μέσα, νὰ δοῦμε, ἴσως ταιριάσῃ ἡ ζυγαριὰ. Βάζουν καὶ τὴν κοπελλούδα μέσα, τραβοῦν, ἔρχεται ἴσια ἴσια. Σηκώνεται τότε τὸ βασιλοπαιδί, τὴν παίρνει, καὶ παγαίνει στὸ παλάτι. Τὴ στεφανώνεται, κάνει ἕνα γάμο φοβερό καὶ τρομαχτὸ, καὶ κάλεσε ὅλο τὸ χωριό. Μὲ κάλεσε καὶ μένα, μὰ δὲν μπόρεσα νὰ πάγω.

ΣΚΙΑΓΡΑΦΙΕΣ

Ο ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗΣ

Σημ. Τῇ σκιαγραφίᾳ τῶν προσώπων, ποὺ ἡ διεύθυνσις τῆς «Τέχνης» ἀνέθεσε σὲ μένα, σκέφτομαι, νὰ τὴν παρυσιάσω, μακριὰ ἀπὸ κάθε ἄλλη ἐπήρεια, παρεχτὸς τῆς Ἀλήθειας, ὅσο τὸ δυνατό πρὸς ἀπόλυτη. Ἀν κριθεῖν αὐτοσχερῶς, ν' ἀποδοθῇ τοῦτο στὴν ἀκαμπτη λογικῇ, ποὺ ὅπως θέλει ὁ Σωπενάουερ, εἶναι καὶ ὀφείλει, ἴσως, νὰ εἶναι ὁ μεγάλος δρος τῆς Ζωῆς.

«Mon édition d'Euripide et la définition de la tragédie dans la poétique d'Aristote» καὶ «Meine Ausgabe der Phoenissen und Herr. Prof. Wecklein» εἶναι ὁ τόμος ποὺ ἀνοίγω μὲ πρῶτη μῆνη γιὰ νὰ αἰστανθῶ τὴν ψυχὴ τοῦ Βερναρδάκη. Θὰ εἴταν πολὺ ἐπαναστατικὸ νὰ ἔλεγε κανεὶς δογματικά: «ὁ Βερναρδάκης δὲν καταλαβαίνει καθόλου τί θὰ πεῖ Ποίησις!» Εἶναι ὅμως λιγώτερο ἐπαναστατικὸ νὰ πεῖ: «ὁ Βερναρδάκης δὲν εἶναι ποιητής!» Ναι, τὰ στοιχεῖα ποὺ θὰ ἀπαιτοῦσε ἡ Ἀλήθεια γιὰ νὰ κατατάξῃ ἕνα συγγραφεὴ στὴ χορεία τῶν ποιητῶν, ὁ Βερναρδάκης δὲν τὰ κατέχει. Καὶ στὴν ἐποχὴ τὴν πρώτην του, ὅταν ἴσως, ἐνεκα τῆς διαμονῆς του τότες στὴ Γερμανίᾳ ὁ Σαίξπηρ τοῦ

Σημ. τοῦ «Νουμᾶ». Τὰ δύο αὐτὰ ἀνέκδοτα ἄρθρα τοῦ μακαρίτη Καμπύση βρεθήκανε μέσα στὰ χαρτιά του. Τῆς γραμμένα στὸ Μόναχο, ὅταν ἡ «Τέχνη» εἶχε ἀποφασίσῃ νὰ δώσῃ τοὺς ἀναγνώστες της μιὰ σειρά σκιαγραφίαν τῶν λογίων καὶ εἶχε διαλέξῃ τὸν Καμπύση γι' αὐτὴ τὴ δουλιὰ. Τὰ ἄρθρα εἶναι ὑπογραμμένα μὲ τὸ ψευδώνυμον Ἀντράς καὶ μὲ τόπο τὸ νησι Δῆλο.

πρόσφερεν τίς ἀπέραντες πηγὰς τοῦ νῦν τλήσει τοὺς δημιουργικοὺς τοῦ κόσμου, καὶ στὴν κατόπιν ἢ στὴν τότε ἐποχὴ του, ποὺ ὁ Εὐρωπαϊκὸς καὶ ὁ Ρακινὰς τοῦ παρέχουν τὰ τότε εὐκολόχαυτα καλοῦπικα τοὺς νὰ συνθέτῃ μὲ τοὺς θεμένους κανόνες τῆς ρητορικώτατης τραγωδίας του, ὁ Βερναρδάκης δὲν κατώρθωσε οὔτε ἀτομικὸν νὰ καταλάβῃ, οὔτε κὰν ἀπὸ τίς ἀπλούστερες κοντούρες ἐνὸς χαραχτήρα νὰ ξεφύγῃ. Κι ὅταν ὁ συγγραφεὴς τῆς Μαρίας Δοξαπατρή, τῆς Μερόπης, τῆς Φαύστας καὶ τῶσων ἄλλων παρόμοιων ἐκμαγαίων, δὲν ἔχει νὰ στηριχθῇ στὰ ποιητικὰ πλάνα, πῶς μπορεῖ καὶ στηρίζεται στὴ ζωὴ; Γιὰ μένα, τὸν ἀσυγκίνητο ἀπὸ τὴ λύπη, ποὺ θὰ σκορπεύσῃ σὲ σεβαστὸ πρεσβύτη μὲ τὴν ἰδέαν μου, τὸ λέγω, πῶς ἡ φιλολογικὴ θέσις τοῦ Βερναρδάκη δὲν ὀφείλει νὰ ζῇ, πῶς ὀφείλει καὶ νὰ πολεμηθῇ. Ὅσῃ καὶ νὰ πολεμηθῇ ἀπὸ τὴν Ἀλήθειαν, ποὺ ἀξιώνει ζωὴ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἑλληνικὴν Τέχνην. Δὲν ἐροῦντο κα ποτὲς περσότεροι τίποτες ἄλλο ἀπὸ τοὺς δηλητηριαστάς, ποὺ ἀσυνείδητα ποτίζουν τὸ φαρμάκι τοῦ. Οἱ καταληπτότεροι στὸ πλῆθος κ' οἱ παραγκωνιζόμενοι. Ἐνὰς ἀγῶνας ἐνὸς Νεοφύτου Δούκα ἢ ἐνὸς Κόντου, εἶναι γιὰ μένα πρὸς συγκριτικώτερος δὲν παρασέρνει στὸ χεῖμαρ τῆς ἀπλοϊκῆς ἰδέας. Ὁ Κοραΐς, ὁ Βερναρδάκης, ὁ Ραγκαβῆς, ὁ Παράσχος, εἶναι οἱ μεγαλύτεροι ἔχτροι τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὅσοι καὶ ἂν οἱ χρόνοι μας δὲν τὸ ἐμολογοῦν. Καὶ δὲν ἐλπίζω στὴ βελτίωσιν, ποὺ ποθῶ, ὅπως φοβούμαι τὴν ἐκαστοτε κυριαρχίαν τῶν τέτιων. Εὐτυχῶς ὑπάρχει, ἔστωντας κ' ἐλάχιστα, ἕνας μικρὸς κύκλος ἀνθρώπων μὲ γνησιότερο τὸ αἷσθημα ποὺ διαμαρτύρεται ἐκαστοτε. Ὁ Πήγας, ὁ Κωνσταντᾶς, ὁ Βηλαρᾶς, ὁ Σολωμός, θὰ ἔλεγα καὶ ὁ Μαρκοράς, ἂν ἡ προσωπικότητά του ἡ ὅλη ἐσκέπαζε τὴν ὁρὴ ἀπὸ τῆς Τέχνης νοικοκυροσύνης του μὲ περσότερη δύναμιν, εἶνε τὰ βάθρα ποὺ θὰ μπορούσε νὰ στηριχθῇ μιὰ ἀναγέννησις τοῦ Ἑθνικοῦ καὶ τῆς Ἑθνικῆς Τέχνης.

Ο ΒΙΚΕΛΑΣ

Ἀπὸ καιρὸ καθιερώθηκε, ὥσῃ νὰ ἐκρέμονταν μόνο ἐκεῖ ἡ ἀξιὰ τοῦ Βικέλα, νὰ λένε: «ὁ Λουκᾶς Λάρας εἶναι τὸ πρῶτον Ἑλληνικὸ μυθιστόρημα». Ἀν λοιπὸν αὐτὸ εἶναι ἄδικο, τί ἀπομένει ἀπὸ τὴν προσωπικότητα τοῦ Βικέλα; Καὶ βέβαια, ὁ «Θανὸς Βλέκας» τοῦ Καλλιγῆ, ἕνα καλλιτεχνικὸν μετέωρον μέσα

κρατοῦσε στὴν πρώτη, τοῦτῃ στὴ δευτέρῃ φάσιν τῆς ἐξέλιξής του. Γιὰ τοὺς σλαβικοὺς λαοὺς τῆς δύσης ἡ πρώτη λείπει, ἡ ρωμαϊκὴ σφαῖρα πολιτισμοῦ ἀντικατασταίνεται σ' αὐτοὺς τῇ βυζαντινῇ.

Ἀπὸ αὐτὸ πηγάζουν σπουδαῖες συνέπειες καὶ γιὰ τὴν πνευματικὴν ζωὴν. Αὐτὴ πῆρε στὴν Πολωνίαν ἕνα δρόμον ἐντελὲς διαφορετικὸν ἀπ' ὅτι στὴ Ρουσία. Ἀν στὴ Ρουσία φιλονεικοῦσαν στὸ 17ο αἰῶν' ἄκόμα, μὲ ποῖα λόγια τοῦ παπᾶ γίνεται ἡ μετουσίωσις τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου, ἂν κ' οἱ γυναῖκες τῆς Μόσχας ἐμάλωναν γιὰ τὴ διπλῆ φύσιν τοῦ Χριστοῦ, μ' ἕνα λόγο, ἂν ἦσαν ἐδῶ βυθισμένοι ἄκόμα στὸ σχολαστικισμὸν, στὴν Πολωνίαν ἀπὸ τὸ 16ο αἰῶνα ὁ ἐκθροπισμὸς ἦταν στὸ μεγαλύτερον ἀνθισμα. Τὸ πρῶτον Πολωνὸς ποιητῆς, ὁ λυρικός Κοχάνοβσκι ἦταν βαθὺς γνώστης τῆς ἑλληνικῆς καὶ ρωμαϊκῆς ἀρχαιότητος· ὁ Πιστοκρχης καὶ ὁ Τάσος συνόδευσαν τοὺς πολωνοὺς ὡς τὴ ρουσσικὴ φυλακὴ, κοντὰ στὴν Ἰταλίαν, τοὺς ἔνευε ἡ Ἰσπανία, ἐπρόβαλε ἡ Γαλλία δελεαστικῇ. Ἀκόμα γιὰ τὴν πολωνικὴν φιλολογίαν εἶναι χαρακτηριστικὴ, ἀντίθετα μὲ τὴ ρουσσικὴ, ἡ συνεργασία τῶν ἀστῶν καὶ τῶν χωρικῶν καὶ τῶν γυναικῶν ἄκόμα. Ἡ ἀναμόρφωσις δὲν εὐδοκίμησε μὲν, ἔφερε ὅμως ἕνα σπουδαῖον κέρδος: ἐνῶ ἡ Ρουσία ἐπάλευε ὡς τὸ 19ο αἰῶν' ἄκόμα γιὰ

τὴν πνευματικὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς γλώσσας της, ἡ πολωνικὴ ἐκτόπισε ἀπὸ τὸν 16ο αἰῶνα τὴ Λατινικὴν, ἐδημιούργησε μιὰ ἐθνικὴν φιλολογίαν καὶ μῆθε καὶ στὴν ἐκκλησίαν ἄκόμα. Ἡ συνάφεια μὲ τὴ γερμανικὴ δύσιν τοὺς ἔκαμε νὰ γνωρίσουν καὶ νὰ καλλιεργήσουν τὰ μεσαιωνικὰ μυστήρια, τὸ λαϊκὸ βιβλίον καὶ τὸ ἀνθρώπινον σχολαστικὸν δῶμα—κανένα θαῦμα ἂν ἡ πολωνικὴ καὶ μαζί μ' αὐτὴ ἡ δασκάλισσά της, ἡ βοημικὴ φιλολογία, ἐμειναν γιὰ καιρὸν τὰ πρότυπα γιὰ τὴ ρουσσικὴν, ποὺ στὸ 17ο αἰῶνα ἦταν ἐντελὼς κάτω ἀπὸ τὴ πολωνικὴν ἐπίδρασιν καὶ ἀποζώσε ἀπὸ τὰ ψίχουλα τοῦ τραπέζιου της».

Ἐνὰ οὐσιώδες μέρος τοῦ φιλολογικοῦ κατασταλάχματος τοῦ ρωμανικογερμανικοῦ πολιτισμοῦ ἐμεινε, φυσικὰ, ξένο καὶ στοὺς πολωνοὺς: ἡ ἱπποτικὴ καὶ τρουβαδουρικὴ ζωὴ καὶ τὰ ἔθνη της. Ἐδῶ παρουσιάζεται πάλι τὸ μετὰξὺ τῆς δύσης χάσμα. Ἐθνικολατρεία καὶ τρουβαδουρικὴν ἐρωτικὴν τραγωδίαν δὲν δοκίμαζαν ὅσοι καὶ ἂν οἱ σπουδαστὲς τῆς Κρακοβίας ἀντέγραφαν μ' ἐπιμέλειαν τὸ ἀρχαιότερον ἐρωτικὸν ἐπιστολάριον... αἰσθηματικὰ βλαστήματα ἐμειναν καιρὸν ξένα στὴν φιληδονίαν τῶν σαρκωτῶν. Αὐτὸ μᾶς φέρνει στὰ σημεῖα ποὺ κ' ἡ πολωνικὴ φιλολογία δείχνει τὴν σλαβικὴν ψυχὴν της, στίς ψυχολογικὰς ὁμοιότητες μὲ τίς λοιπὰς φιλολογίας τῆς ἀνατολ.

Εὐρώπης: Καὶ γιὰ τὸ ρωμαντισμὸν καὶ τὸν κυριώτερον ἀντιπρόσωπόν του, τὸ Μιτσκιέβιτς, μιλήσαμε. Τοῦτο μένει μόνο ἀκόμη νὰ παρατηρήσωμε: ὅτι στὴν Πολωνίαν ἐκράτησε περισσότερο ἀπ' ὅτι στὴ Ρουσίαν, γιὰτὶ ἐδῶ ἦταν ἡ ἐκφραστὴς τοῦ ἐθνικοῦ αἰσθηματος: μόλις στὰ 1861 ἐξέβλησε ἡ Πολωνία ἀπὸ τὰ ρωμαντικά της ὄνειρα καὶ τὸ ἔπος καὶ τὸ λυρικὸν ποίημα ἀντικαταστάθηκαν ἀπὸ τὸ μυθιστόρημα καὶ τὸ δῶμα.

Στὴν ἐξέλιξιν τοῦ τελευταίου παρουσιάζεται καὶ στοὺς πολωνοὺς ἡ «σλαβικὴ ἀκρωτική». Ὁλάντερη ἡ σφαῖρα τοῦ ἀνατολικοευρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ δὲν ἔδωσε ὡς τότε ἕνα ἱστορικὸν δῶμα, δὲν εἶναι πρόδηλα ὁρμηκὰ ἄκόμα γι' αὐτὸ τὸ ὑψηλότερον εἶδος τέχνης καὶ μένει ἄκόμα στὴ λυρικὴ καὶ ἐπικὴν περιόδον της. Ἐκτός αὐτοῦ ἴσται γιὰ ὅλη τὴν ἀνατολικοευρωπαϊκὴν ἱστορίαν ὅτι δὲν ὁ Βραουκενιερ γιὰ τὴν πολωνικὴν, πῶς ὅλα σταματοῦν στὴ μέση, πῶς δὲν εἶναι πλῆρως «στὲ δραματικῆς σκηνῆς καὶ τραγικῆς συγκρούσεως: εἶναι χαρακτηριστικὸν τῆς ὅλα νὰ μένουν στὴ μέση, κ' οἱ ἐπαναστάσεις τῆς καταδιώξεως καὶ τὰ πολιτικὰ παρξικισμὰ τῆς τελειοῦνται κατὰ τὸν «ἀρχαῖον» πολωνικὸν ἐθνικὸν τρόπον δηλαδὴ ποτὲ». Καὶ ὅτι λείπει αὐτὸς γιὰ τὸ ζήτημα καὶ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς πολωνικῆς πνευματικῆς ζωῆς ἐν γένει, πῶς ἔπειτ'

Σε ξετραχειλισμένα χρόνια — δὲν θέλησε νὰ διαμαρτυρηθῇ γιὰ τὴν ἀδικίαν, ἀλλὰ ὁ κ. Βικέλας πόσες φορές τάχα νὰ αἰσθάνθηκε τὸ βάρος της; Ὅμως δὲν μπορεῖ νὰ ἀρνηθῇ κανεὶς, πὼς ἡ πνοὴ ἐρύσησε ἀπὸ τὸ Βικέλα κι ἄς μὴ τὸν ἄγγιζε. Ἐμεινε πάντα ὁ ντιλετάντης τῶν γραμμάτων. Κι ὅπως σὲ κάποιαν ἐκ-
θεση μὲ σταμάτησαν περισσότερο τὰ πάρεργα λουλούδια μιᾶς νοικοκυροπούλας, ἀπὸ τὰ ἔργα μερικῶν ζω-
γράφων, ἔτσι καὶ τοῦ Βικέλα οἱ νοθέλλες εἶνε χαρα-
χτηριστικώτερες ἀπὸ τὰ διηγήματα πολλῶν ἐξ ἐπαγ-
γέλματος διηγηματογράφων. Ἀλλὰ αὐτὸ εἶναι ὅλο, καὶ δὲν ἀρκεῖ γιὰ τὸ στήριγμα σὲ κακὰ καθορισμέ-
νη θέση. Ἀκόμα κι ὁ μεταφραστὴς τοῦ Σαίξπηρ εἶναι ντιλετάντης. Ἐκεῖ ὅπου ἡ διπλὴ μετάφραση
τῆς «Τρικυμίας» καὶ τοῦ «Ἀρλίτου» τοῦ Πολυὰ δείχνει τὴν προσπάθειαν στὴν ἀναπαγωγὴ, καὶ τὸ αἶσθημα στὴν ἀτομικὴ ἐργασία, οἱ μεταφράστες τοῦ Βικέλα φαίνονται ὡσάν ὑποχρέωση τάχα, δομένη
στὸ κοινόν, ἀπὸ ἄνθρωπο ποὺ ἄφησε πρὸς στιγμὴν, γιὰ τὸ χατῆρι του, τὴν κύρια δουλειὰ του. Μὲ ἄλλα λόγια, ὁ Βικέλας δὲν ἐπένεσε ποτέ ἀπὸ καὶ γιὰ τὴν Τέχνη κ' ἔτσι παραμένει ὥς ἀπὸ τὴν ἐξαγία-
σὴ της.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΜΠΟΥΣΗΣ

ΒΓΗΚΕ Σ Ε ΒΙΒΛΙΟ

Δ^ο Μ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

Ο ΑΣΩΤΟΣ

Δράμα μὲ τριῶν μέρη

Καὶ πουλιέται 2 δραχμῆς

στὰ γραφεῖα τοῦ «Νοῦμᾶ»

καὶ στὸ Βιβλιπωλεῖο τῆς «Ἑστίας».

ἀπὸ κάθε νέο σθεναρὸ προχώρημα ἔρχεται μιὰ χα-
λαρὴ στασιμότητα καὶ πὼς κανεὶς δὲ σκέπτεται
γι' ἀποτελεῖσμα τοῦ κερδισμένου—αὐτὸ εἶναι γνή-
σιος σλαβικός, ἀνατολικοευρωπαϊκὸς ἡσυχασμός.

Αὐτὸ καὶ ἄλλα κοινὰ κληρονομικά κακὰ προκα-
λοῦν τὴν κοινὴ καταπολέμησίν τους: τὸ κυριώτερον
ὅπλο της εἶναι ἡ σάτυρα· καὶ στὴν πολωνικὴ φιλο-
λογία παίζει αὐτὴ μεγάλο ρόλο, ἀπὸ τὸ 16ο ὡς τὸ
19ο αἰῶνα, ἀπὸ τοὺς ἀνθρωπιστὰς ὡς τοὺς ρωμαντι-
κούς. Ὅλοι τὴν εἶχαν στὸ αἷμα τους καὶ ὅλοι τὴν
ἐξάσκησαν.

Μποροῦσαν ν' ἀναφερθοῦν καὶ ἄλλ' ἀκόμα χαρα-
χτηριστικά ποῦ ἀποδείχνουν πὼς ἡ πολωνικὴ φιλο-
λογία ἐσωτερικὰ ἀνήκει στὴς λοιπὰς νοτιοανατολικὰς:
ὁ πεσσιμισμός της, ἡ κλίση της πρὸς τὸ εἰδύλλιον
κλπ. Ἀλλὰ φτάνει ὡς ἐδῶ. Ὅσα εἶπαμε ἀκούον
γιὰ νὰ δώσουν στὸν ἀναγνώστη μιὰ ἰδίαν γιὰ τὸ γε-
νικόν, στὴν ἱστορίαν τοῦ πολιτισμοῦ ἀναγόμενον καὶ
ψυχολογικὸν χαραχτῆρα αὐτῶν τῶν φιλολογικῶν καὶ
αὐτῇ ἡ μελέτῃ πέτυχε τὸ σκοπὸν της ἂν βοηθήσῃ
στὸ ζῦπνημα περισσότερης κατανόησιν κ' ἐνδιαφέρον-
τος γιὰ ἓναν πολιτισμὸν ποῦ στέκεται ἀντίκρου στὸ δι-
κὸ μας σὰν ἰδιαίτερον, ἐνικτὸ σύνολον, ποῦ τοῦ λείπει
μὲν ἡ λεπτότερη ἐπεξεργασία, ὅμως ὅ,τι παρῆλθε
στοὺς περασμένους αἰῶνες, στὰ τελευταῖα ἑκατὸ χρό-
νια προσπαθῆσε νὰ τὸ διορθώσῃ καὶ τὸ διόρθωσε· γιὰ
ἓναν κόσμον ποῦ ὅ,τι καθυστερεῖ σὲ αἰσθητικὴν ἀξίαν,
τὸ ἀντισταθμίζει περίσσια σὲ ψυχολογικὴ καὶ ἠθικὴν
ποῦ ἡ δύναμὴ του συνίσταται σὲ τοῦτο, ὅτι δὲ στη-
ρίζεται σὲ μιὰ παλιὰ, θετικὴ παράδοση πολιτισμοῦ,
ἀλλὰ στὴν ἰδίαν τὴν δικήν του πρωτότυπὴ καὶ πρω-
τόγονη φυσικὴ δύναμη.

Μετὰρ Κ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

ΔΟΥΚΙΑΝΟΥ

ΚΡΟΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΓΡΑΜΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟ

Ὁ Κρόνος σ' ἐμένα τὸν ἐντιμώτατον· εὐὲ νῆχω.
Τί εἶν' αὐτὰ, ποῦ τσαμπουνᾷς, φίλε μου, γράφον-
τάς μου γιὰ τὰ τωρινὰ καὶ ζητώντας νὰ κάμω ἑα-
ναμοίρασμα τῶν ἀγαθῶν; Αὐτὸ μπορεῖ νὰ εἶναι ἄλ-
λουνοῦ δουλιὰ, κείνου ποῦ κυβερνᾷς τώρα. Ἀπορῶ
ὅμως πὼς ἀπὸ ὅλους ἐσὺ μονάχα δὲν ξέρεις, ὅτι ἐγὼ
ἀπὸ καιρὸ ἔπαψα νὰ εἶμαι βασιλεὺς, ἀρῶ μοίρᾳσα
τὴν ἐξουσίαν στὰ παιδιὰ μου, κι ὁ Δίας νοιάζεται
πιά γιὰ τὰ τέτοια· καὶ τὰ δικὰ μου τὰ δικαιώμα-
τα φτάνουν ἴσως τὰ πούλια καὶ τὸ χορὸ καὶ τὸ
τραγούδι καὶ τὸ μεθύσι, κι αὐτὸ ὅχι παρὰπάνω ἀπὸ
ἑπτὰ μέρες. Κ' ἔτσι γιὰ τὰ μεγαλεῖτερά, ποῦ λές,
νὰ διώξω δηλ. τὴν ἀνισότητά καὶ νὰ εἶναι ὅλοι ὅ-
μοια ἢ πτωχοὶ ἢ πλούσιοι, ὁ Δίας μπορεῖ νὰ σὰς
ἀποκριθῇ. Μὰ ἂν ἀδικιόταν κανένας ἀπὸ τὴν γιορτὴν
ἢ εἶχε περισσότερα, θὰ εἴτανε δική μου δουλιὰ νὰ
κρίνω· γράφω ὅμως καὶ στοὺς πλούσιους γιὰ τὰ δεῖ-
πνα καὶ τὴν ὥρὰν τὸ χρυσάρι καὶ τὰ ρούχα, νὰ στεί-
λουν καὶ σ' ἐσὰς στὴ γιορτή· γιατί εἶναι δίκαια
αὐτὰ καὶ πρέπει νὰ τὰ κάνουν, καθὼς λές, ἀνί-
σως δὲν ἔχουν κ' ἐκεῖνοι τίποτα σωστὸ ν' ἀποκρι-
θοῦν σ' αὐτὰ.

Μὰ γενικά μάθετε πὼς ἐσεῖς οἱ πτωχοὶ εἰσάστε
γελασμένοι καὶ δὲ στοχαζέστε σωστὰ γιὰ τοὺς πλού-
σιους, ποῦ νομίζετε ὅτι εἶναι ἡλότεια εὐτυχισμένοι
κι ὅτι μονάχα αὐτοὶ περνοῦν καποία ζωὴ εὐχάρι-
στη, ἐπειδὴ μποροῦν νὰ δειπνοῦν πλουσιοπάροχα
καὶ νὰ σμῖνουν μ' ὁμορφὰ παιδιὰ καὶ γυναῖκες
καὶ νὰ φοροῦν μαλακὰ ρούχα· μὰ δὲν ξέρετε καλὰ-
καλὰ τί πράγμα εἶναι αὐτό. Γιατί δὲν εἶναι καὶ μι-
κρές οἱ ἐγνοιὲς γι' αὐτὰ, πρῶτον εἶναι ἀνάγκη καθέναν
τους νὰ ἐκχυρπνᾷ μήπως ὁ ἐπιστάτης του χε-
σῇ τίποτις ἀπὸ τεμπελιὰ ἢ τὸ πάρη κρυφὰ, μήπως
ζυγίσῃ τὸ κρασί, μήπως ψεῖρικῇ τὸ σταρι· ἢ μήπως
ὁ κλέφτης σουφρώσῃ τὰ ποτήρια, μήπως ὁ λαὸς πι-
στέψῃ τοὺς συκοφάντες ποῦ λέν ὅτι αὐτὸς γυρίζει
νὰ γίνῃ τύραννος. Κι ὅλα τοῦτα μπορεῖ νὰ μὴν εἶ-
ναι μήτε τὸ ἐλάχιστον μέρος ἀπὸ ὅσα τοὺς κάνουν
νὰ λυποῦνται· ἂν ξέρατε λοιπὸν τοὺς φόβους καὶ τίς
ἐγνοιὰς ποῦ ἔχουν, θὰ νομίζατε σωστὸ ὅτι πρέπει
νὰ πορεύεστε παραπολὺ τὰ πλούσια. Γιατί, ἀλήθεια,
φαντάζεσαι, πὼς ἐγὼ ὁ ἴδιος θὰ εἶχα τόσο τρελλα-
θῇ, ποῦ, ἂν ἦταν ὁμορφὸν πρᾶγμα τὸ νὰ εἶμαι πλού-
σιος καὶ βασιλεὺς, θὰ τῆφινα αὐτὰ καὶ θὰ τὰ πα-
ραχωροῦσα σ' ἄλλους γιὰ νὰ καθουμαι ἀποτραβηγ-
μένος στὴν ἄκρην καὶ νὰ ἀνέχουμαι νὰ εἶμαι κίτου
ἀπ' ἄλλους; μὰ ἐπειδὴ τὰ ἄξερα τὰ τέτοια, ποῦ
εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑπάρχουνε στοὺς πλούσιους καὶ
στοὺς κυβερνήτες, ἄφισα τὴν ἐξουσίαν κάνοντας καλὰ.

Κι ἀλήθεια γιὰ σκέψιν τί λογὴς εἶναι αὐτὰ,
ποῦ μοῦ προσκλαιγόντουσι πολλοί, ὅτι δηλ. ἐκεῖνοι
χορταίνουν ἀπὸ χοίρους καὶ πῆττες, ἐνῶ ἐσεῖς στὴ
γιορτὴν προσφίξετε μὲ κάρδαμον ἢ μὲ βορβόους ἢ μὲ
κρεμμύδια· τώρα βέβαια καθέναν ἀπ' αὐτὰ εἶναι ἴσως
εὐχάριστο καὶ δίχως λύπη, μὰ στὰ ὕστερα γυρίζει
ἀνάποδα τὸ πρᾶγμα. Ἐπειτα ἐσεῖς θὰ σηκωθῆτε τὴν
ἄλλην μέραν χωρὶς νᾶχετε πονοκέφαλον καθὼς ἐκεῖνοι
ἀπὸ τὸ μεθύσι καὶ χωρὶς ἀπὸ τὴν παρὰχορτασίαν νὰ
ρεβρόσαστε βρωμερὰ καὶ σάματις νὰ βγάξετε κα-
πνοὺς· οἱ πλούσιοι ἀπολαβαίνονται κι αὐτὰ μὰ κι ἀφοῦ
τίς περισσότερες νύχτας γλεντίζουνε μὲ παιδιὰ ἢ μὲ

γυναῖκες ἢ ὅπως προσαζῇ ἡ ὁρεξὴ τους ἀποχτυῶν
ὅχι μὲ δυσκολίαν ἀπὸ τὴν πολλὴν παραλυσίαν ἢ χτυ-
κίῳ ἢ περιπλεμονίᾳ ἢ ὑδρώπικᾳ. Ἡ ποιὸν ἀπ' αὐ-
τοὺς μπορεῖς νὰ μοῦ δείξῃς ποῦ νὰ μὴν εἶναι ἡλό-
τεια χλωμός καὶ νὰ μὴν ἔχῃ ὄψη πεθαμένου; καὶ
ποιόν ποῦ νᾶφτασε στὰ γερκτιά μὲ τὰ ἴδια του
πόδια κι ὅχι νὰ τόνε κουβαλοῦνε στὰ τέσσαρα σηκω-
τὰ, ὁλόχρυσος ἀπόξω, μὰ ἀπὸ μέσα μπαλωμένος.
σὴν τὰ τραγικὰ φορέματα ποῦ εἶναι συγκαλλη-
μένα ἀπὸ πολλὴ πρόστυχα κουρέλια; Ἐσεῖς δὲν ἔχε-
τε γευτεῖ ψάρι καὶ εἰσάστε νηστικοί, μὰ δὲ βλέ-
πετε, ὅτι δὲν ξέρετε καὶ τί εἶναι ρεματισμοὶ ἢ περι-
πλεμονία ἢ ὅποια ἀρρώστια, ποῦ ἔρχεται ἀπὸ κα-
ποῖαν ἄλλῃ ἀφορμῇ; Κι ὅμως μήτε σ' ἐκεῖνους εἶναι,
εὐχάριστο τὸ νὰ τρῶνε ἀπ' αὐτὰ καθὲς μέρα καὶ πε-
ρισσότερον ἀπὸ τὸ χρειζόμενον γιὰ νὰ χορτάσουν.
παρὰ μπορεῖς νὰ τοὺς ἴδεις ὅτι καμιά φορὰ εἴρουν-
ται τὰ λάχανα καὶ τοὺς βορβόους τόσο, ὥς δὲ πέγε-
σαι ἐσὺ τοὺς χοίρους καὶ τοὺς λαγούς.

Παραλείπω νὰ λέω ὅσα ἄλλα τοὺς κάνουνε νὰ
λυποῦνται. δηλ. γιὰς παρὰλυμένους ἢ γυναῖκα ποῦ
ἐρωτεύεται τὸ δούλο ἢ τὸ νᾶγκαπιέται περισσότερον
ἀπ' ἀνάγκη παρὰ νὰ σμῖνῃ μ' αὐτὴ ἀπὸ εὐχάρι-
στης· καὶ κοντολογίᾳ εἶναι πολλὰ ποῦ, ἐπειδὴ δὲν
τὰ ξέρετε ἐσεῖς, βλέπετε μονάχα τὸ χρυσάρι τους
καὶ τὰ τελευτήρια ρούχα τους, κι ἂν τοὺς δῆτε κα-
μιά φορὰ νὰ βγαίνουνε περίπατον ἀπὸ τὸν οἶκον ἢ
μαζὶ, χέσκετε καὶ τοὺς προσκυνάτε. Μὰ ἂν τοὺς
περιφρονούσατε καὶ τοὺς ἀψηφούσατε καὶ δὲ γυρίζα-
τε νὰ δῆτε τὸ ἀσημένιον ἀνακαυτικὸν ἀμάξι, μήτε
τὴν ὥραν ποῦ μιλάτε κοιτάζετε σὴν χαζοὶ τὸ σκα-
ρχιδὶ ποῦ εἶναι στὸ δαχτυλίδι καὶ δὲ θαμνάζετε τὴν
μαλακισμένην τὸν ρουχόν τους μαλαζοντάς τε, παρὰ
τοὺς ἀρίστες νὰ εἶναι πλούσιοι μονάχα γιὰ τὸν ἐαυ-
τό τους, μάθετέ το καλὰ. αὐτοὶ ἐρχόμενοι σ' ἐσὰς
θὰ παρκαλοῦσαν νὰ δειπνᾶτε μὰζι γιὰ νὰ σὰς
δείξουν τὰ κρεβάτια τους καὶ τὰ τραπέζια καὶ τὰ
ποτήρια. ποῦ δὲν ἔχουν κανένα ὄρελον, ἀντίως ἢ
περιουσίαν δὲν ἔχει καὶ κρυφούς. Θὰ βλέπατε βέ-
βαια ὅτι αὐτοὶ πρὸ πολλοῦ ἔνεκα ἐσὰς ἀποχτυῶν τὰ
πλούσια, ὅχι γιὰ νὰ τὰ χρησιμοποιοῦσιν ἴδιοι τους.
παρὰ γιὰ νὰ τὰ θαμνάζετε ἐσεῖς. Αὐτὰ σὰς λέω γιὰ
παρηγορίαν σὰς, ἐπειδὴ ξέρω καὶ τὴν μιὰ καὶ τὴν ἄλ-
λη ζωὴν, καὶ πρέπει νὰ γινετὰς ἐχόντας στὸ νῦν
σὰς ὅτι ὕστερ' ἀπὸ τὸν ὅρα εἶναι ἀνάγκη νὰ φύγετε
ὅλοι ἀπὸ τὴν ζωὴν, ἄρῃς ἀρίστου κ' ἐκεῖνοι τὰ πλού-
τια κ' ἐσεῖς τὴν πτώχειν. Μολταχῶτα ὅχι τοὺς γρά-
ψω καθὼς σὰς εἶπα καὶ ξέρω καλὰ ὅτι δὲ θὰ ἀ-
διαφορήσουν τὸ γράμμα μου.

Μετάφρασμα ΗΛΙΑ Η. ΒΟΥΤΣΕΡΙΔΗ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΗΛΥΣΙΑ τόμος Α'. Ἐχει Πλάτωνα, Ἐπίκτητον, Δάν-
τη, Πασκάλ, Λεοπάδην καὶ Τσέχωφ. Χρήσιμο βιβλίον, δὲν
μπορεῖ νὰν τάρνηθῃ κανένας· χρησιμώτερον ἀπὸ τὰ κόκκι-
να βιβλιαράκια τοῦ κ. Βικέλα καὶ ἀπὸ πολλὰ βιβλία τῆς
Βιβλιοθήκης Μαρκσλῆ. Μὲ τέττα ἐκδοσὴν σὴν τὰ Ἡλύ-
σια μὰς ἔλειπε σ' ἀληθινὰ κ' εἶναι εὐτόχημα ποῦ ὁ κ.
Νιρβάνας τάποφινσε κα μὰς τὴν δώσει. Καὶ πρέπει νὰ ὑ-
ποστηρίχτοῦνε γερὰ τὰ Ἡλύσια γιὰ νὰ ζήσουν καὶ γιὰ
νὰ μπορέσουνε σιγὰ σιγὰ νὰ μὰς δώσουν καλύτερα πρᾶ-
γματα σὲ καλύτερην γλῶσσαν γραμμένα. γιατί, νὰ μὴν τὸ κρύ-
θουμε κι αὐτό, ὅλ' οἱ συνεργάτες τοῦ κ. Νιρβάνου καὶ ποῦ-
τα πρῶτα ὁ ἴδιος. μιλάνε μὲ γλῶσσαν μεθυσμένην, οὔτε
δημοτικὴν, οὔτε καθαρεύουσαν, οὔτε μιχτή· μιὰ γλῶσσαν τε-
λοσπίντων ποῦ μπορεῖ κανεὶς νὰ τὴν πεῖ γλῶσσαν τοῦ κ.
Μιχαηλίδου· ὅλοι δηλ. ἀκούουσι τὸ γλωσσικὸ σύστημα